

KYSY!

Pauli Ruonala vastaa

SARJAINFON KYSYMYS- JA VASTAUSPALSTALLE SAA LÄHETTÄÄ KYSYMYKSIÄ JA KOMMENTTEJA. LÄHETÄ VIESTISI SUORAAN PÄÄTOIMITTAJALLE SÄHKÖPOSTITSE sarjainfo@kaapeli.fi TAI ETANAPOSTITSE KIVI LARMOLA, ITÄLAHDENKATU 4, 00210 HELSINKI.

Nimimerkki Garde kyseli Sarjainfossa 4/1997 tällä palstalla sarjakuvien värityksestä ja painamisesta. Seuraavassa hieman selvennystä ja oikaisua edellisen numeron vastaukseen:

Samoin kuin nykyisellä tietokonekaudella, myös vanhaan hyvään aikaan (niin kauan kuin offset-painomenetelmä on ollut käytössä) neliväripainatuksessa on käytetty kolmea pääväriä – syaania (sininen), magentaa (punainen), keltaista – ja mustaa, joista päällekkäin painamalla syntyvät kaikki muut värisävyt.

Valtaosa painotuotteista (päivälehdet, aikakauslehdet, kirjat, julisteet, jne.) painetaan offsetilla koska se on nopea ja mahdollistaa usean värin painamisen peräkkäin. Jos katsoo lehden painettua neliväristä valokuvaa voimakkaasti suurentamalla suurennuslasilla, huomaa, ettei väripinta ole tasainen; se koostuu pienistä rasteriksi kutsutuista pisteistä, jotka pitävät sisällään em. neljä painoväriä, joista kuvan eri värisävyt rakentuvat.

Samoin on asian laita sarjakuvien väripainatuksessa. Värikköisestä originaalista (alkuperäiskappaleesta) teh-

dään värierottelu mekaanisesti skannerilla (värierottelulaitteella) rasteripisteitä sisältäviksi neljäksi painofilmiä (yksi kullekin painoväriä).

Vanhaan hyvään aikaan – ja useissa sarjakuvien piirustusoppaissa edelleen – kehoitettiin tekemään sarjakuvan väritys eri paperille kuin tussaus silloin, jos haluttiin säilyttää musta viivanjalki ehjänä (kompaktina) väripintana, jota ei haluttu rasteroida (esim. Valerian, Tintti, Asterix ja Loiselin Peter Pan on väritetty näin). Mustavalkoinen viivapiirros kuvattiin painofilmiä siis ilman rasteria. Siksi värisarjakuvaa tehtäessä tekstaus kannattaa tehdä nykyisinkin eri paperille, jolloin teksti säilyy selkeämpänä. Ennen ainoastaan erillisen, väritetyn arkin värit erotettiin rasterilla toteutetuiksi väripinnoiksi painofilmeille.

Niinpä painatus lopputuloksessa musta viiva myös oli 100% musta, ilman harmaan vivahteita, joita saattaa löytyä rasteroidusta mustasta viivasta, silloin kun tussaus ja väritys tehdään samaan originaaliin. Tällöinhän värierottelussa viivasta löytyvät syaanin, magentan ja keltaisen lisäksi myös mustan eri sävyt harmaan kautta valko-

seen ja jos tussaus on tehty hieman laimennetulla (harmahtavalla) tussiviivalla, näkyy harmaus värierottelun myötä painetuissa lopputuloksessa (esim. Cabanesin Sokkoleikki, Serpieren Druuna tai Liberatoren Ranxerox).

Toinen etu kompaktista ääriviivasta oli edellisen numeron vastauksessakin mainittujen kohdistusongelmien vaivatessa painotuotetta: Kun musta viiva oli kompakti, värin siirtyminen pois paikaltaan ei häirinnyt niin paljon lukijan silmää, sillä kuva näytti edelleen tarkalta. Jos musta viiva rasteroidaan, se "sulautuu" helpommin muiden värien joukkoon ja kohdistuksen pettäessä katsoja näkee kuvan epätarkkana. Kohdistuksen pettäessä sama ongelma kohtaa maalaustekniikalla toteutettuja sarjakuvia, joissa kaikki työ on tehty yhdelle originaalille.

Värsinaisen painotekniikan kanssa väriyksellä on piirtäjän kannalta vähän tekemistä, kun lähes kaikki painetaan kuitenkin offsetilla, ellei sitten erikseen haluta pelata painotekniikan kanssa. Sarjakuvien käsin tehdyllä väriyksellä (suuri osa nykyisistä sarjakuvista väritetään tietokoneella) ja erityisesti maalaatuilla sarjakuvilla on sitäkin enemmän tekemistä värierottelun kanssa.

Joitakin värejä on vaikea saada toistumaan alkuperäisinä värierottelussa (varsinkin nykyisten ammattitaitotomien värierottelijoiden tehdessä työt). Usein A3-kokoa suuremmat originaalit tai kollaasitekniikalla toteutetut työt, joita ei voi asettaa skannerin lasilevyille, joudutaan kuvaamaan dioiksi, joista värierottelu tehdään. Välivaihe itsessään samentaa värejä, jos dia on epätarkka tai kuvattu huonossa valaistuksessa epäonnistumisen riski kasvaa.

Mitä paremmat kontrastit värien välillä on (tumma-vaalea, kylmä-lämmin, jne.) ja mitä kirkkaammin ja puh-

taammin ne on tehty, sitä varmemmin värierottelu ja painaminen onnistuu. Harmaat, ruskeat ja näillä murrettu sävyt sekä sinipunaiset ja hempeät lilat muuttuvat värierottelun ja painamisen jälkeen usein "savisiksi" ja "sammuttavat" kokonaan (ks. jotkut sivut Pradon "Liidulla piirrettyssä viivassa").

Suosittelavimpia värejä sarjakuvien väritykseen ovat:

1) Peittävät maalit: Guassi (Valerian, Kressen Punanahkasarja), akryyli (Pradon Liidulla piirretty viiva), öljy (Segrellesin Palkkasoturi)

2) Pullovärit (useimmat ranskalais-belgialaiset sarjikkeet)

3) Huopakynät (Liberatoren RanXerox), joiden jälki tosin haihtuu ajan myötä paperista.

Kaikkia näissä on voimakkaat väripigmentit, jotka skannerin on helppo "lukea" originaalin pinnalta. Puuvärikyntien (Briggsin Minne tuuli kuljettaa, Lumiukko) ja vesivärien (Mämmilä) pehmeämmät sävyt muuttuvat helposti valjuiksi osaamattomien värierottelijoiden käsissä.

Lopuksi vielä se tärkein asia: Kun sanoin aiemmin "vanhoina hyvinä aikoina", tarkoitin sitä. Nykyisellä tietokoneiden (ja teknokratian) aikakaudella Suomessa ei ole eroa, tekekö väriyksen samalle vai eri paperille, kaikki väriyöt skannataan tietokoneeseen näyttöpäätteelle, jossa ne värierotellaan, rasteroidaan ja jolta ne joko tulostetaan painofilmeiksi tai toimitetaan kovalevyllä tai sähköisesti puhelinlinjoja myöten painoon. Näin myös pelkissä mustavalkoisissa viivapiirroksissa on aina näkyvissä (painatus lopputuloksessa) tietokoneen pikseliruudukon muodostama "rasteri", kun oikein tarkasti katsoo.

Ehjä viiva on kuollut, eläköön tietokone...

J. Murtosaari

TILAA SARJAINFO...

Suomen sarjakuvaseuran jäsenille vuosikerta vain 80/90 markkaa! Ohjeet sivulla 3.

Mikä lehti julkaisee omaelämäkerrallista sarjakuvaa?

Janne Kilpijoki, Ylöjärvi

Omaelämäkerrallista sarjakuvaa löytyy eniten underground-lehdistä. Esim. feministipiirtäjät käsittelevät usein naisia kiinnostavia aiheita omaelämäkerrallisen kerronnan avulla. Tunnetuin omaelämäkerrallinen lehti on varmasti amerikkalaisen käsikirjoittajan Harvey Pekar'n vuonna 1976 aloittama American Splendor. Robert Crumbin piirtämiä American Splendor-sarjoja on julkaistu suomeksi albumissa Bob ja Harv sarjakuvia.

Mistä saisi ostettua Jan Lööfin Felix-albumeita? I. Kalevi Halonen, Häme

Ruotsalainen Jan Lööf teki päivälehtistriippiä Felix vuosina 1966-1972, hänen jälkeensä sarjaa jatkoi tanskalainen Werner Wejpp-Olsen. Jan Lööf teki 7 Felix-seikkailua joista 6 on julkaistu albumina Ruotsissa. (Se 7. seikkailu jäi julkaisematta koska siinä esiintyi mm. Mustanaano, jonka oikeudenomistajat ei pitäneet sarjasta.) Varastossa olevia ruotsinkielisiä albumeita voit tiedustella kirjakaupasta joka myy ruotsinkielisiä kirjoja, esim. Akateemisesta kirjakaupasta. Suomessa Felix on ilmestynyt päivälehtistriippinä ja seuraavissa albumeissa: Comics-suuri sarjakuvakirja 1. Kustantaja Weilin & Göös. Painettu Tanskassa 1970

Suuri Sarjakuvakirja 3. Jalava, Helsinki 1986
Jan Lööf: Felix ja aikakone. Jalava, Helsinki 1988

Isäni väittää, että Mustanaamio olisi ilmestynyt joskus jossain sanomalehdessä nimellä Urja. Onko hohan tuo totta? Pipsa

On. Päivälehtistriippi Fantom aloitti Yhdysvalloissa vuonna 1936 ja Suomessa 1940-luvulla, jolloin sitä julkaistiin kolmella eri nimellä: Mustanaamio, Dragos ja Urja. Urjanimeä käytettiin vielä 70-luvulla, mahdollisesti myöhemminkin.

Keräsin 60-luvulla Oulussa ilmestyneestä Liittönimisestä sanomalehdessä sarjakuvaa. Hävitin vuosien varrella leikekirjani ja kaipailen nyt tietoa, voiko kyseistä sarjakuvaa saada jostakin? Simo Järvillehto, Espoo

Tuossa oli kovin vähän lähtötietoja, ainakin sarjan piirtäjän nimi olisi nopeuttanut etsintää (jos olisit pannut kysymykseen osoitteesi, olisin voinut kysyä lisää). Etsimäsi sarjan alkuperäinen nimi on Eric de Noorman, piirtäjä oli hollantilainen Hans G. Kresse. Sarjaa tehtiin 6.6.1946-24.1.1964 yhteensä 66 tarinaa Kressen ollessa kuuluisan Marten Toonderin studion (Tunnettu mm. sarjoista: Panda ja Heikki Hupa & Tommi Touhu; pt.huom.) palveluksessa. Sarjassa ei

käytetty puhekuplia, vaan teksti kulki kuvien alla Toonderin studion tapaan. Sarjaa ei ole julkaistu Suomessa albumeina, Hollannissa kokooma-albumeina on ilmestynyt useita. Espoolaiselle helpoin tapa lukea sarjaa on mennä Helsingin yliopiston kirjaston sanomalehtisaliin lukemaan vanhoja Liitto-lehtiä mikrofilmeiltä. Liitto-lehden filmit on tilattava etukäteen saliin ao. tilauslomakkeella, lisätietoja saa kirjastosta.

Hans Kresse on tunnettu myös albumeina julkaistusta Punanahka-sarjasta, jota ilmestyi suomeksi 6 osaa 1975-77.

Haluaisin lisätietoja amerikkalaisesta fantasia-sarjakuvasta Elfquest, tekijät Richard ja Wendy Pini. Olisiko mahdollista saada heitä tänne Pohjo-laan jollekin sarjakuvafestareille? Anonymouse

Sarjainfossa 41 (4/1983) julkaistiin sarjasta pitempi artikkeli, numeroa on vielä saatavana. Jalava julkaisi suomeksi 5 Elfquest-albumia.

Suurin osa sarjakuvafestivaalien vierailijoista tuetaan maahan suomalaisen kustantajan toimesta. On harvinaista että Suomen sarjakuvaseura kustantaa jonkun tekijän matkat festivaaleille, mikä johtuu vain siitä että seuran varat ovat rajalliset. Jos haluat jonkun sarjakuvantekijän käymään Suomeen, kirjoita toiveestasi suoraan sarjan suomalaiselle kustantajalle.

Pitääkö sarjakuvaseura vielä sarjakuvahuutokauppaa? Onko mitään ajatusta miten saisi realisoitua omat kokoelmat? Timo, Helsinki

Seura järjestää edelleen huutokauppoja. Seuraava huutokauppa on syksyllä, sarjaisfestareiden yhteydessä. Lähetä luettelo myytävistä tavaroista huutokaupanhoitajalle:

Päivi Huhtamaa
Kokemäentie 511
27710 Köyliö
email pah9009@sci.fi

Jos kokoelmiisi ei kuulu värsinaisia keräilykohteita, voit koettaa panna ilmoituksen Sarjainfoon tai Keltaiseen pörssiin. Jos sieltäkään ei tärppää, on aina olemassa kierrätyskeskukset ja Pelastusarmeija.

Olen innostunut tekemään strippisarjakuvaa ja aion tulevaisuudessa tarjota sitä erilaisille ei-sarjakuvalehdille julkaistavaksi. Kokeilen sitä väreissä; nykyään häinäppärintä on värittävä sarjis skannattuna tietokoneella. Käytetäänkö tällöin jotain tiettyä väriysohjelmia vai kannattaako esim. Paintbrushilla yrittää? Ja jos sitten saa korpulle skannatut & väritetyt sarjikkeet, voiko ko. lehti saada ne painossaan suoraan ulos levyiltä vai pitääkö mun etsiä printteri joka tekee hyvää jälkeä? Kiitos vastauksista. Atk-tumpelo, Turku

